

«Αναγράφει σοι, η Πόλις σου Θεοτόκε»

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ ΚΑΙ Η ΕΣΩΚΑΣΤΡΙΝΗ ΒΛΑΧΕΡΝΗΤΙΣΣΑ

- Χαίρε του πεσόντος Αδάμ η ανάκλησις
Χαίρε των δακρύων της Εύας η λύτρωσις
- Χαίρε δι' ης εγείρονται τρόπαια
Χαίρε δι' ης εχθροί καταπίπτουσι

Μέγας ο ναός των Βλαχερνών και Άγιος ο τόπος, όπου ανηγέρθη και μέχρι σήμερα «εν οστρακίνω σκεύει» δεσπόζει κάτω από την «αόρατη σκιά» των πάλαι ποτέ περιλάμπρων ανακτόρων. Σύντρεις οι θεόθεν παρεμβολές στον χώρο της θεομητορικής εμβέλειας της θαυματουργού και Παντανάσσας Βλαχερνήτισσας Παναγίας. Ο παλαιόφατος και περίπυστος ναός της συνείχετο, όπως γράφει ο συγγραφέας Ακύλας Μήλλας, με το «Ιερόν Λούμα» ή άλλως το «Ιερόν Λουτρόν» στο οποίο έρρεε το «αγίασμα του ύδατος» από την υπόγεια βυζαντινή στοά, που μέχρι και σήμερα αενάως εκπηγάζει εντός του υπάρχοντος και επί Αθηναγόρου του Α΄ ανεγερθέντος (1960) συγχρόνου ναού της Βλαχερνήτισσας.

Το δεύτερον εξαίσιον της Θείας Παρεμβολής υπήρξε το πάλαι η επί του ανακτοβυζαντινού ναού των Βλαχερνών τοπική συνάφεια και συγκοινωνία του φυλακτηρίου της «Αγίας Σορού», στην οποία είχε αποθησαυρισθεί η «Αγία Εσθής» (Ιερόν Παφόριον) της Θεομήτορος. Το δε τρίτον θαυμαστόν δώρημα παραμένει η εφέστιο και παλαιόφατος θαυματουργή εικόνα της Βλαχερνίτισσας Παναγίας (τέλη 5ου ή αρχές 6ου αιώνας) ενώπιον της οποίας εψάλη ο «Ακάθιστος Ύμνος» στην «Υπέρμαχο Στρατηγό του ευσεβούς Γένους ημών», η

οποία έσωσε την Πόλη αυτής και εξ αυτού του γεγονότος ο αυτοκράτωρ Ηράκλειος διέταξε όπως με την κατασκευή προσθέτου τείχους ασφαλισθεί ο μέχρι τότε «εξωκαστρινός ναός» της Βλαχερνήςτισσας Πολίτισσας Παναγίας εντός της Βασιλίδος, που έκτοτε δεσπόζει ως «Εσωκαστρινή Βλαχερνήςτισσα, σύμφωνα με την γραφή του φιλόμουσου Μητροπολίτου Πέργης κ. Ευαγγέλου (Γαλάνη).

Στην Παναγία των Βλαχερνών αρμόζει και πρέπει ο στίχος του Ακάθιστου Ύμνου: «Χαίρε, δι' ης εγείρονται τρόπαια, χαίρε δι' ης εχθροί καταπίπτουσι». Ταυτισμένη μέσα στον χωροχρόνο της ρωμαϊκής παραδόσεως η Βλαχερνήςτισσα Παναγία με τον «Ακάθιστο Ύμνο» και τα όσα θαυμαστά ιστορικά γενόμενα συνδέονται με την «εκ κινδύνου σωτηρία» της Βασιλίδος. Η παράδοση της πολιτικής Ρωμιοσύνης, που ως «κιβωτός σωτηρίας» διασώζει μέχρι και σήμερα τα θεόθεν γενόμενα, καταγράφει το θαύμα ως εξής: Σωτήριο έτος 626. Η Κωνσταντινούπολη πολιορκούνταν υπό των Περσών και των Αβάρων επί αρκετούς μήνες. Ο αυτοκράτωρ Ηράκλειος απουσίαζε στην Μικρά Ασία πολεμώντας εκεί τους επιβουλείς Πέρσες.

Όταν πληροφορήθηκε ότι η Πόλη πολιορκούνταν, έστειλε εκ του στρατού του τους 12 χιλιάδες άνδρες στον φρούραρχο της Κωνσταντινουπόλεως Βώνο για να υπερασπίσουν με την φρουρά, την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας. Ο Βώνος με τον Οικουμενικό Πατριάρχη Σέργιο εξόπλισαν και όσους εκ των πολιτών μπορούσαν να φέρουν όπλα. Όλοι απεφάσισαν να αντισταθούν μέχρις εσχάτων. Ο Πατριάρχης Σέργιος περιέτρεχε την πόλη και ενεθάρρυνε τα πλήθη και τους μαχητές.

Η Πόλη ολόκληρη είχε εναποθέσει τις ελπίδες της στην «υψηλή πνευματική Έφορο και Προστάτιδά της», την «Υπέρμαχο Στρατηγό», την Υπεραγία Θεοτόκο. Η πολιορκία ήταν στενή και ισχυρά. Παρά ταύτα η Πόλη ανθίστατο σθεναρώς στις επιθέσεις των πολιορκητών, οι οποίοι επέμεναν στην πολιορκία. Αιφνιδίως όμως φοβερός ανεμοστρόβιλος καταστρέφει τον στόλο των πολιορκητών, οι οποίοι αναγκάζονται κατά την νύκτα της 7ης προς την 8η Αυγούστου να λύσουν την πολιορκία και να φύγουν άπρακτοι. Η Βασιλεύουσα εσώθη. Ο λαός της Πόλεως πανηγυρίζοντας την σωτηρία του, την οποία είχε αποδώσει στην κραταιά προστασία της Θεομήτορος, συναθροίστηκε στον περίλαμπρο ναό των Βλαχερνών, όπου ετελέσθη, προεξάρχοντος του Πατριάρχου Σεργίου, ολονύκτια ευχαριστήρια ακολουθία. Τότε «Ορθοστάδην», όλος ο λαός έψαλε τον ευχαριστήριο προς την Θεοτόκο Ύμνο, ο οποίοςς γι' αυτό έκτοτε ονομάστηκε «Ακάθιστος». Βεβαίως ο Ύμνος αυτός προϋπήρχε και εψάλλετο προς τιμήν της Υπεραγίας Θεοτόκου, αλλά κατά την Μεγάλη εκείνη νύκτα καθιερώθηκε πλέον κατά τρόπο επίσημο και πανηγυρικό στην Εκκλησία μας. Το γνωστό «*Τη Υπερμάχω Στρατηγώ*» συνετελέσθη αναμφιβόλως κατ' εκείνες τις μεγάλες ώρες, καθώς δι' αυτού ολόκληρη η λυτρωθείσα εκ της συμφοράς Πόλη «ανέγραψε τα νικητήρια», απέδωσε δηλαδή ευγνωμόνως την νίκη, στην προστατίδα αυτής Θεοτόκο.

Έκτοτε ο περίλαμπρος ναός των Βλαχερνών κατέστη «Σύμβολον Θεομητορικών», το «Παλλάδιον της Υπερμάχου Στρατηγού», στο οποίο ανά τους

αιώνες η Ρωμιοσύνη είτε αναπτερωμένη είτε ματωμένη εναπέθετε τα δάκρυα, τους καημούς, τους στεναγμούς και τις ελπίδες της. Και όταν ακόμη με τα τραγικά γεγονότα των «Σεπτεμβριανών» του 1955 κατεστράφη ο ναός, η Ρωμιοσύνη της Πόλης στάθηκε περήφανη στα πόδια της και με τις ενέργειες του Οικουμενικού Πατριάρχου Αθηναγόρου του Α΄ (1948 – 1972) ανήγειρε και εγκαινίασε το έτος 1960 τον υπάρχοντα σήμερα ναό της Βλαχερνήτισσας, τον οποίο ο Βαρθολομαίος ο Α΄, ο της μαρτυρικής Ίμβρου ευσεβής και ευλαβής γόνος σεμνοπρεπώς και μεγαλοπρεπώς ευπρέπισε (2011 – 2012).

Ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης με την γλαφυρή και ευήδονη γραφίδα του περιγράφει απaráμιλλα το «Ιερόν Αγίασμα της Παναγίας των Βλαχερνών» και τα της Ιεράς Πανηγύρεως σ' αυτό, ως εξής: **«Εις τας Βλαχέρνας θα λάβωμεν μέρος σήμερον εις μίαν από τας ωραιότερας θρησκευτικάς πανηγύρεις του υποδούλου Γένους, η εκτύλιξις της οποίας θα μας παρουσιάση μίαν πανοραματικήν σκηνήν της παλαιάς Βασιλίδος των Πόλεων εν μεγάλη εθνική εορτή.**

Τελείται σήμερον η πανήγυρις των Βλαχερνών. «Η κατάθεσις της τιμίας εσθήτος της Θεοτόκου εν τω ναώ των Βλαχερνών». Ο ναός ούτος ο περίκλυτος έχει αποθανατισθεί επισημότατα εν τη παραδόσει του Γένους μετά την Αγίαν Σοφίαν τόσον, ώστε το όνομά του να καταστή δημοτικόν και προσφιλέστατον, και να κτίζωνται, και σήμερον ακόμη, εν ταις χώραις του Ελληνισμού ναοί, φέροντες το ωραίον όνομά του: Η Αγία Βλαχέρνα. Παναγία η Βλαχέρνα...

Εισέλθωμεν διά της πύλης του περιτοιχίσματος εις το ωραίον άλσος, γεμάτον από ευωδία, γεμάτον από δρόσον. Εις το τέρμα του εγείρεται ο ναός, ξύλινος και ταπεινός, κατερχόμενος υπό την γην, εντός του οποίου υπάρχει η Ιερά εικών της Οδηγητριάς και το Αγίασμα. Τόσον ταπεινός, ωσάν να τρέμη να υψώση την στέγην του, μήπως διεγείρη τον φθόνον και την οργήν των υψηλών μιναρέδων του κατέναντι Ναυστάθμου.

Ήδη ήρχισεν η Πανήγυρις. Ήρχισεν η Ακολουθία. Αρχιερεύς από των Συνοδικών ελθών από το Φανάριον, παρακολουθούμενος και από όλον τον χορόν του Πατριαρχικού ναού, τελεί την Θείαν Λειτουργίαν. Εισέλθωμεν από το υαλόφρακτον προπύλαιον, κατέχον όλην την αριστεράν πλευράν του ναού, ένθα η κυρία είσοδος. Καταβώμεν ολίγας βαθμίδας. Και ιδού κατέναντί μας η αγία εικών της Παναγίας Βλαχέρνας επί προσκυνηταρίου χωμένου όλου μέσα εις τα άνθη, ρόδα προ πάντων πολυειδή και πολύχρωμα.

Μεγάλη πηχυαία το μήκος η Εικών. Παναρχαία. Η παράδοσις την χρονολογεί από τους ενδόξους εκείνους του Ηρακλείου χρόνους, ενώπιον της οποίας εψάλησαν οι χαιρετισμοί μετά το γενόμενον τότε θαυμαστόν καταποντισμόν των Αβάρων οπού επολιόρκουν την Πόλιν. Είναι όλη επαργυρωμένη διά θαυμασίας βυζαντινής τέχνης, φέρει δε επάνω της πάμπολλα και πολυτιμότατα αναθήματα, εν οις και μετάλλιον επίχρυσον, παλαιόν χρυσόβουλλον με λατινικήν επιγραφήν. Η φήμη αύτη είνε από τας γλυκειάς εκείνας παραδόσεις του Γένους, το οποίον συνη-

θίζει να περικοσμή τα ιερά του κειμήλια με ωραίας αφηγήσεις. Το βέβαιον όμως είναι ότι η Εικών είναι παναρχαία. Η Κυρία Θεοτόκος παρίσταται βαστάζουσα εν αγκάλαις τον Ιησούν Χριστόν. Η μορφή της είναι σοβαρά εις το έπακρον. Οι οφθαλμοί μεγάλοι και αυστηροί, και ως να απεικονίζουν φαίνεται τον στίχον: «Χαίρε ως βροντή τους εχθρούς καταπλήττουσα». Του Χριστού όμως το πρόσωπον είναι κατεστραμμένον...

Η Θεία Λειτουργία εγγίζει εις το τέρμα... όταν δε ο γλυκύμολπος πρωτοψάλτης Βιολάκης, κατά την διανομήν του αντιδώρου έψαλλε, βοηθούμενος από τον Δομέστιχον και τους καλλιφώνους κανονάρχας του, τον καλοφωνικόν Ειρμόν: «Άνωθεν οι προφήται...» ο κόσμος των προσκυνητών ο παμποίκιλος εντός του οποίου συνανεμίγνυντο και οθωμανίδες εστολισμένοι λαμπρώς με τα ολομέταξα γιασμάκια των, και εβραίοι υπερηφάνως φέρουσαι τον ιδιαίτερον κρήδεμνον της κεφαλής των – διότι την Αγίαν Βλαχέναν ευλαβούται όλαι οι φυλαί της Πόλεως ως εκ των θαυμάτων της, των οποίων την χάριν καθ' εκάστην απολαύουσιν – ο κόσμος τότε των προσκυνητών ο παμποίκιλος διεσπάρη, περί το άλσος απολαμβάνων την αχόρταστον αυτού δροσιάν, και πίνων από το θάνατον αγίασμα, εν χαρά και ευφροσύνη ψυχής...

Επί τρεις ημέρας καθ' εκάστην θα τελήται αρχιερατική Θεία Λειτουργία, και επί τρεις ημέρας θα ψάλλωνται οι ωραίοι της πανηγύρεως ύμνοι, να ημπορέση να μετάσχη της εορτής όλος ο ορθόδοξος της Βασιλευούσης κόσμος, χιλιάδες αναρίθμητοι...».

Ο Πανοσιολογιώτατος Ηγούμενος της Ιεράς Μονής Παναγίας Τατάρνης Ευρυτανίας, Αρχιμ. π. Δοσίθεος καταγράφει το «Μέγιστο Θαύμα» της Παναγίας των Βλαχερνών γράφων: «εκ των πολλών θαυμάτων της Παναγίας των Βλαχερνών όσα διεφημίσθησαν καθ' όλον τον Ορθόδοξον κόσμον, το εξής αναφέρει επισήμως και η ιστορία υπό το όνομα **ΤΟ ΘΑΥΜΑ**:

«Επί βασιλείας Λέοντος του σοφού, γράφει η σλαβωνική αφήγησις, εις τον εν Βλαχέρναις λαμπρότατον ναόν της Υπεραγίας Θεοτόκου, όπου ολονύκτιος αγρυπνία ετελείτο εν ημέρα Κυριακή, τη πρώτη Οκτωβρίου, και πλήθος λαού παρίστατο, περί την τετάρτην ώραν της νυκτός, ο Άγιος Ανδρέας ο διά Χριστόν σαλός, ανυψώσας τους οφθαλμούς του, είδε την Ουράνιον Άνασσαν, την Σκέπην παντός του κόσμου, την Υπεραγίαν Θεοτόκον ισταμένην εν τω αέρι και προσευχομένην και λάμπουσαν ως ο ήλιος, και σκέπουσαν τον λαόν αυτής με το τίμιον αυτής μαφύριον. Ιδών δε ο ιερός Ανδρέας λέγει τω μαθητή αυτού μακαρίω Επιφανίω γενομένω κατόπιν Πατριάρχη:

– Βλέπεις αδελφέ, την Βασίλισσαν και Κυρίαν των απάντων ευχομένην υπέρ του κόσμου;

Απεκρίθη εκείνος: – Ναι, βλέπω Πάτερ άγιε, και απορώ...»

Το θαύμα τούτο έγινε υπόθεσις λαμπράς εορτής της Παναγίας της Αγίας Σκέπης, ούτως ονομασθείσης, την οποίαν μεγαλοπρεπώς όντως πανηγυρί-

ζουσιν οι Ρώσσοι ιδίως, τη 1η Οκτωβρίου, εγείροντες και ναούς εις τιμήν της Αγίας Σκέπης»

Ο φιλόμουσος και μουσοστεφής συγγραφεύς Μητροπολίτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου, ο της Πέργης Ευάγγελος (Γαλάνης) χαρακτηρίζει την Βλαχερνήτισσα Παναγία ως την «Εσωκαστρινή της Πόλης» και γράφει:

«Η Παναγία του «μεταύλιου». Και η ικέτιδα του «παραύλιου». Συνάντηση στο άλλο άκρο του ουράνιου τόξου. Η υμνοστάλακτη του φαναρίου στη σκιά των κάστρων για μια τελευταία χειραψία της ιερείτιδας με την Πόλη. Όχι όμως και με τη Ρωμηοσύνη που της ασπάζεται τακτικά το χέρι. Ειδικά στην περίοδο των Χαιρετισμών. Τότε που πάνε να την προσκυνήσουν διπλά. Μια για τη χάρη της, και μια για την ιστορία της.

Την επισκέπτομαι κάθε χρόνο και με τους Ζωγραφιώτες, προσκύνημα καθιερωμένο για την Παρασκευή της Δ΄ εβδομάδας. Μπαίνουμε με αραιόπορους τους Ζωγραφιώτες. Με λιγότερους τους συμπολίτες. Αλλά και πάλι έγχορδοι μπροστά στην «υπέρ λόγον διά λόγον του λόγου λοχεύσασαν». «Δόξα σοι».

Αφού τη ράτσα μας έδωκες Ρωμαίικη, Πολίτικη, Ορθόδοξη. Προχωρούμε για συνάντηση της εύχυμης ελπίδας. Θέλουμε να «ξενωθώμεν του κόσμου». Ν' αφήσουμε σπίτια, παρόντες και απόντες. Να μεταθέσουμε κάπου αλλού το νου μας. Συλλειτουργοί να γίνουμε περιθαμβείς κάποιας ζωφόρας ώρας.

Στο κατάβρεκτο αυτό από θρόμβους ικεσίας Σεμνείο, όλο γλύκα κι όλο πίκρα, το νοούμενο. Φτερουγίσματα αγγέλων με χαιρετίσματα πότε από την ταραχή του κόσμου και πότε από τη γαλήνη του Θεού. Πώς το σκέφτηκε ο υμνωδός Ανδρέας ο Κρήτης, ο Ιωσήφ ο υμνογράφος, μέσα στα μυστικά προστάγματα να χωρέσει και την αλήθεια του κόσμου. Την πραγματικότητα της ζωής!

Από ποιο γράμμα του αλφαβήτου ν' αρχίσουμε απόψε τους χαιρετισμούς; Από ποιά χρονολογία, ποιόν Πατριάρχη, ποιό γεγονός; Μέσα στ' απόβραδο της Βλαχέρνας, βλέπουμε όλα να λευκαίνονται, να ιλαρώνονται. Όλα να θέλουν να εισχωρήσουν σε κάποιο όμμα στοργής. Κι όλα να ομορφαίνουν. Να μοιάσουν τις όψεις των αγίων. Ν' ακούσουν λόγια Ευαγγελισμών...

Απόψε θέλουμε να σμίξουμε με τα «προσκυνήματα» των περασμένων. Με τις όψεις που αντίκρισαν την υπερβατικότητα της Ρωμηοσύνης. Με την πρώτη και αυθεντική εικόνα του Ακαθίστου. Τη φιλοτεχνημένη από κηρομάστιχο από τον Ευαγγελιστή Λουκά και θησαυρισμένη στο Άγιον Όρος. Και να γίνουμε όλοι ένας ασπασμός. Ένα σημάδι της Ορθοδοξίας. Μέσα την Πόλη της Ορθοδοξίας.

Μετεωρισμένος ο νους, φλογίζεται από τους κτύπους του χρόνου, από τους κυματισμούς της αοριστίας μας. Πέφτει επάνω στο κακουχισμένο εικόνισμα της Ελπιδοφόρου αποζητώντας το περιοφθάλμιο νέφος της να χαράξει μέσα του και τη δική του σκιά. Το άγος της Ρωμηοσύνης. Αυτό το εφύμνιο του δικού της κανόνα. Του δικού της ακαθίστου ύμνου. Καταφθάνουν μέσα μας ιαχές, ρήσεις, βοές. Θέλουν να γνωρίσουν τη συγγένειά μας. Να τραγουδήσουν πάνω στην ομοηχία μας. Να συμπάλλουμε μαζί τον ευαγγελισμό της ώρας.

Πριν φύγουμε από τον τόπο του αγιάσματος, να νιώσουμε το αυθόρμητο ανάβρυσμα του είναι μας. Ώρα να καταπαύσουν οι λιτανείες. Αλλά να φιλιωθούμε με το νόημα της βραδιάς. Με τις φτερούγες του μυστηρίου της Ρωμηοσύνης. Που δεν οδηγούν σε τέρμα. Αλλά στο νυν και στο αεί ταυτόχρονα. Σε ακροάσματα ατάραχα. Μα και γλυκόφθογγα μαζί. Όπως αυτός ο υπόγειος ρόχθος του αγιάσματος των Βλαχερνών. Όπως και η λατρευτική μεταρσίωση των μυσταγωγών μας. Κι όπως ο ίδιος ο αφάιρετος, ο χαμένος από τη γη του κόσμος μας, που από τα παραύλια και τα προαύλια της ξένης συμμετέχει στις γονυπετήσεις μας με το δικό του άρωμα στο «Ρόδον το Αμάραντον»...

Με τη Βλαχερνήτισσα, παίρνουμε θέση «ανωφερή και μετέωρον», απ' όπου και «το φως των νοημάτων οράται». Μπαίνουμε και σε σφαίρα παραμυθίας. Κι ακούμε την εσωκαστρινή σαν τον έσχατο αναβαθμό στην εσώκλειστη αντοχική πορεία μας. Περ' από εκεί, η οριακή ψηλάφηση των οραματισμών. Το κεφάλαιο της εξόδου. Στίχοι με τον κόσμο το μικρό και στίχοι με τον κόσμο τον μεγάλο. Τον κόσμο χωρίς την Πόλη και τον κόσμο με τη μνήμη του λαού. Τη μνήμη της Ρωμηοσύνης. Σφυγμοί που πρέπει ν' αντέξουν, είτε πίνοντας της λήθης το αθάνατο νερό, είτε κρατώντας στο χέρι πασχαλιές αναστάσιμες».

**«Αναγράφει σοι, η Πόλι σου Θεοτόκε» και «Ορθοστάδην» σοι ανα-
βοά:
«Χαίρε Νύμφη Ανύμφευτε».**